

חוליה וראשית דרך

סגן חז"ר אל אכנאי *

יותר מכל משורר בדורנו נפש שלונסקי חיה בלשון העברית. היא המיושבת בדעתה, הכבודה והיוחסנית, נעשתה תחת ידו צעירה, מקוננת להכעים, חלוצת צמחה, מזומנת לכל משימה המצריכה גם כוח וגם גמישות. הוא החזיר למלה — למלה המשונה הריבורית את מיתחה השירי, הגביר בה את כוח העומס לשאת את לבו של דור מסוער, כואב, גלגל, בם, מקרה. הוא חישל כלים לביטוי לא של הקיים, של ההווי, אלא של המתהווה, הגבנה, לרוב איפוא על שירת שלונסקי, משמע, לדבר על השיר והעברית בשלושים השנים האחרונות, שכן יותר מכל משורר בדורנו זרע צמח לתוך שירתה הורה, דורו שלו והדור הצעיר ממנו, עד היום הזה.

חולדות הספרות המלמדות אותנו, כי בניגוד למראית העין של גזירות המי שוררים, גדול הוא מיספרם בכל דור, לא מועטים הם אפילו המשוררים הסריבים, אך רק יחידים — אחד לכל היותר שנים בודו, הם המשוררים, ששירם הם אינה פוזיציה ספרותית בלבד, אלא גם אבני בנייה.

שלונסקי פתח תקופה חדשה בשירה העברית. למתו כי עמו פרצו לשירה ההיים החרשים, הריאליים. גם לשיר זה שלפניו היתה לשון משלה וארי חותביטוי משלה, אך בינה ולבין התיים החדשים התחילו הוצצים גווליים. היא התחילה ליעשות שירה של ארוך ספריים. עם שירתו של שלונסקי נעשתה השירה מחדש שירה של חיים. בקביעה זאת אין הכחזה לומר, כי במי שך כל השנים ושמרה הצמידות הגמורה בינה, בין שירה זו ובין החיים המתים היום, הכונה לקבוע, כי החיים החדשים יכלו לבוא לידי התגלות שירת על ידי שירה זו בלבד, שכן דרך ביטוי טויה של זו ניוון מעיקרה מתוכנם של הללו.

לדבר איפוא על שירתו של שלונסקי, משמע לדבר לא רק על תולדות השירה העברית, אלא גם על תולדות דורנו בשלושים השנים האחרונות, חלי זאת הצעיר היהודי המשתקפת בשירה זו, הצעיר הנפחד מגני המצאות, הני אבק על הכנעה על יציאתו מן השקיפה והשקיעתה על כיבושו את המחר וכוחותיו.

שירתו של שלונסקי אינה שירה של דרך ישראל, היא שירה של פרי תולים, של מעקפים, פיתולים עלר לים גם להרחיק מן המקור, מן השורש, — זו סכנתה, אך בשירתו של שלונסקי החרבה שפיתולי דרך הם המולכים בחשבון סופי אל תכלית, אל מתורחמץ. שיבתו העקשנית בכל תקוסות יצירתו אל כמה סמלים ודי מוים רק שיבה מדומה היא שכן מצוים בה תמיד הברדהגובה של הסריבנסנייה המספסת בהרים.

אפשר להתאמץ ולתגזיר הגדרות שונות, פיוטיות מאוד — וכטבען של הגדרות ממין זה, פחות או יותר מטשי

ששות — אך על זרריהמשט בצטרך לומרי שירת שלונסקי היא שירה המי עבר ממעמד למעמד מושרש, ממעמד של יוריים למעמד עולה, ממעמד של אתי מול למעמד של מחר. ודווקא כאן, במקום שיופסיריות מוצאים גנותה, אנו מוצאים גדולתה של שירה זו: עם כל הסובייקטיביות שלה — סובייקטיביות ביום בפרקיחיים שונים מגודש ומסוד פג — ידעה לתת ביטוי שירי צרוף לתהליך ההיסטורי המרכזי של חיינו — תהליך ההשחרשות.

עובדת הניעו של שלונסקי עד הלום, אם כי היא תוצאה של מאבק קשה של המשורר, אינה בחינת המתנה מעיקרה — גרעינית היו כבר טמון גים בראשית שירתו, אלא שובליחתם בהסמעת הורה, שורשיהמוצא, התגי אים וסורהחיים, היתה נביסה רבת שנים.

אפשר שמקרה הוא, אך אם נעיין בשני הכרבים של שירי שלונסקי נמי צא כי הכרך הראשון נפתח בשיר בשם "התגלות", שסיומו:

דבר, יהנות, פי שומץ צקרף

והכרך השני מסתיים בשיר הנקרא "על צמרות וגובה וכץ", שאחרון ססור קו:

לך קאלומות אליף יפלו:
הגיהה:
בן

כוננת זו לקבל את השליחות את דנהחיים; אפירמאציה זו של החיים; היצמדות זו למשותם של חיים, שהם שירוח — מעבר לכל מסולות — לצנח; הם הברית המברית את כלל השירה השלונסקאית ועושים אותה חטיבה אחת עם כל שביליה ושבילי שביליה המרוכים.

מעבר לעצבות — ושירתו היתה שנים רווייה עצבות — היתה מפצעת תמיד אמונה, ולו אך כשיעוד אורו של גור בתוך החשכות העמוקה בין הר היו אמירו שירתו, ולו אך רא שיראשיה מוארים אור, גם מן השיריים האויבים מאור היה לפתע מתמלט מטיב מרדני בשאלהתמיתה:

מדוע נקרין ראש

בתוך שירי היאוש העמוק, על התמי אורת האכספרטיניוסיטית שלהם של להיות, של מוקיינים, מטורפים, אבירי גים, שיכורים, כלבים נוטפירירי, זונות, ליסטים, חולים יורקי דסהתמצית, וכי וכו'. — גם בתוך כל החוינות האפרי קאליפטיים האלה של עולם שוקע היו חיים גענועים על גלגול אחר — גלגול אדום, ומטיב זה שלא כבה אצל שלונסקי מעולם. הוא הכשיר את שירתו להגיע מן המפלול אל הפיוס, וממנו אל חיוביהחיים, הוא שהכשירה ליעשות שירת החיים החדשים.

זוג העיניים האחר, הנוסף — ואין

מש לו סמל הכוח הרודני, המכונתי סדובי, זוגנינפשי, נעשה עכשיו סמל שלישא של האדם, כוחהתכנרותו על הכאוס: „אך מול אבן בורה" (ב/411). מה הקל עליו את השיבה לחיים? הקילה עליו ידיעתו, שהיתה גם קודם ביסוד מצויה אצלו, כי יש עיין רואה, כי יש גמול, כי

עוד יקרתי.
עוד יקרתי בקרש ובצפון
לך פאשינו הקרלים והקטנים
ידעה שהעמיקה עם החיים — והי רי מידועה זו רק כסע אל מיצור הדין, אל הכרה, כי יש דין ויש דין, ו"אין מידור / אין מיודר על חיו" (ב/373); ומי שיוודע שיש שופי טים ויש משפט, הוא מגיע גם להכרת יכולתו של אדם — אדם שאינו עוד יתום ועובדי, אלא בן לאנחנו גדול — מקור כל כוח אנושי עצמי:

קרף שהחני, קיקנו עד קאן.
מקאן ואילף
אנקנוו
שלונסקי שר הרבה על הלילה ות' מיד גראה לו, כי

לילות הם שתחון על קלובי הפיקר
קיד לא שפונה של פדעת
אך באחד השירים האחרונים על לי לה כך יחאר:

סוכים יקנו הרוצ.
הליל קא ננוהלו.
קח קול בתי אני שוקס
צוקס מצקר לסלון.

כאינה כוח נתמלא השיר אור זה; הוא נתמלא אור מפני שרק עכשיו מגיע המשורה, ללא שיר, אל החירות האמיתית, שהיא קבלה מדעת את העול הנרצה, אל הידיעה, כי "מול הבלי / יוקס כוך (א/317), וכי באדם, בחברה האנושית, בסורהחיים, תלוי הדבר, כי שלונסקי הגיע אל הסוציאליזם ליום לא כאורח בלבד, אלא כמשיג רי. מכאן שינויהמהות שחל בשירתו; מבאן דרכו מן האומללות, מן הידיעה המרה, כי האדם

הוא היגורף קבל אטר.
יכסו קסיד גשה ושחום.
קבל אפקות רכל קביאי אם
יקסר
קחוש: קקב בוכה מצער לניחום
אל הבטחון שבשירים האחרונים על סיומיהם הבהילים; להיות לחיות!; על גשמי הברכה והלכלובים שבהם; על נשמת הבראשית שבהם — בראשית שאינה עוד הלפנייהגיני, אלא זכר סה ופריוים, שהרי

רבות גשיות, שמלאכתן עך תטלת
רבים ספולות שעורנים אל תלם
מכאן קראת החורה שלו;
אני קרא: פכיני אמי קקרת ביתו
פיתי פליו גמיו עמים נקממים
שקפו רק עם קנבו נקפו רק
קקף זיתו
קפירות וסןפרות — קלחם וקממים
מכאן הבשורה המתבשרת עכשית משירתו:

עוד יקנסו פגים! עוד נקנים לישע!
עינים שדולפות — קסר פוןקנה
אור.

קת הקרמיו.
קרפו קשיום:
ראשית לקטת פשרים
בפרוך מלחמתהעולם הראשונה היה רק בן ארבע עשרה; בהצף מוראות השתינות באוקראינה וברוסיה, לא מל" או לו עדין עשרים שנה. הוא קלט איפוא מראשית מאתנו בראש ובראשון נה את אימתה. הוא היה בן דור האמים דורהתרה. הקרבנות הכפווייה, חוסרההגייון שבחיים הגור דליות הנואלת, היו למוטביריותו בשיר רתו.

מתחו עלי כחו.
לך בלינבע-מה-שמו הוא
נקטנו סגורל
שיר גם כומר עממי, ואפילו בשיר כרכבת, שלכאורה שיר של גאון האדם, המהירות והכיבוש הוא, יסיים בנטיית הפועל מות:

קמי סק
קמנו פקם
קחו
קח

שירתו של שלונסקי תקופה חדשה בשירה העברית. למתו כי עמו פרצו לשירה ההיים החרשים, הריאליים. גם לשיר זה שלפניו היתה לשון משלה וארי חותביטוי משלה, אך בינה ולבין התיים החדשים התחילו הוצצים גווליים. היא התחילה ליעשות שירה של ארוך ספריים. עם שירתו של שלונסקי נעשתה השירה מחדש שירה של חיים. בקביעה זאת אין הכחזה לומר, כי במי שך כל השנים ושמרה הצמידות הגמורה בינה, בין שירה זו ובין החיים המתים היום, הכונה לקבוע, כי החיים החדשים יכלו לבוא לידי התגלות שירת על ידי שירה זו בלבד, שכן דרך ביטוי טויה של זו ניוון מעיקרה מתוכנם של הללו.

לדבר איפוא על שירתו של שלונסקי, משמע לדבר לא רק על תולדות השירה העברית, אלא גם על תולדות דורנו בשלושים השנים האחרונות, חלי זאת הצעיר היהודי המשתקפת בשירה זו, הצעיר הנפחד מגני המצאות, הני אבק על הכנעה על יציאתו מן השקיפה והשקיעתה על כיבושו את המחר וכוחותיו.

שירתו של שלונסקי אינה שירה של דרך ישראל, היא שירה של פרי תולים, של מעקפים, פיתולים עלר לים גם להרחיק מן המקור, מן השורש, — זו סכנתה, אך בשירתו של שלונסקי החרבה שפיתולי דרך הם המולכים בחשבון סופי אל תכלית, אל מתורחמץ. שיבתו העקשנית בכל תקוסות יצירתו אל כמה סמלים ודי מוים רק שיבה מדומה היא שכן מצוים בה תמיד הברדהגובה של הסריבנסנייה המספסת בהרים.

אפשר להתאמץ ולתגזיר הגדרות שונות, פיוטיות מאוד — וכטבען של הגדרות ממין זה, פחות או יותר מטשי

האמת, שלונסקי לא ליקק מעולם את הדחי, כלקק עצם ממויחה. הוא נאבק עם הכאב, בפרקיה העיקריים היתה שירתו וקעה; כי רע, כי רע לאדם, וכי זמנתו שיהיה לו טוב. מאז הגיע ליעשה כי לא די בכך, כי יש לשי, נה, כי אפשר לשנות, כי אפשר להדליק כוכביהחולת.

מתוך מאמץ החיר עצמו מאימת המציאות תחר להבנתה החל לראות, כי היא גושאת גם את המאבק את התקווה את הבטחון, את הכך, הא"י שלפנים היה מטיל עליו פחה, ששי

האמת, שלונסקי לא ליקק מעולם את הדחי, כלקק עצם ממויחה. הוא נאבק עם הכאב, בפרקיה העיקריים היתה שירתו וקעה; כי רע, כי רע לאדם, וכי זמנתו שיהיה לו טוב. מאז הגיע ליעשה כי לא די בכך, כי יש לשי, נה, כי אפשר לשנות, כי אפשר להדליק כוכביהחולת.

מתוך מאמץ החיר עצמו מאימת המציאות תחר להבנתה החל לראות, כי היא גושאת גם את המאבק את התקווה את הבטחון, את הכך, הא"י שלפנים היה מטיל עליו פחה, ששי

האמת, שלונסקי לא ליקק מעולם את הדחי, כלקק עצם ממויחה. הוא נאבק עם הכאב, בפרקיה העיקריים היתה שירתו וקעה; כי רע, כי רע לאדם, וכי זמנתו שיהיה לו טוב. מאז הגיע ליעשה כי לא די בכך, כי יש לשי, נה, כי אפשר לשנות, כי אפשר להדליק כוכביהחולת.

מתוך מאמץ החיר עצמו מאימת המציאות תחר להבנתה החל לראות, כי היא גושאת גם את המאבק את התקווה את הבטחון, את הכך, הא"י שלפנים היה מטיל עליו פחה, ששי

האמת, שלונסקי לא ליקק מעולם את הדחי, כלקק עצם ממויחה. הוא נאבק עם הכאב, בפרקיה העיקריים היתה שירתו וקעה; כי רע, כי רע לאדם, וכי זמנתו שיהיה לו טוב. מאז הגיע ליעשה כי לא די בכך, כי יש לשי, נה, כי אפשר לשנות, כי אפשר להדליק כוכביהחולת.

מתוך מאמץ החיר עצמו מאימת המציאות תחר להבנתה החל לראות, כי היא גושאת גם את המאבק את התקווה את הבטחון, את הכך, הא"י שלפנים היה מטיל עליו פחה, ששי

האמת, שלונסקי לא ליקק מעולם את הדחי, כלקק עצם ממויחה. הוא נאבק עם הכאב, בפרקיה העיקריים היתה שירתו וקעה; כי רע, כי רע לאדם, וכי זמנתו שיהיה לו טוב. מאז הגיע ליעשה כי לא די בכך, כי יש לשי, נה, כי אפשר לשנות, כי אפשר להדליק כוכביהחולת.

מתוך מאמץ החיר עצמו מאימת המציאות תחר להבנתה החל לראות, כי היא גושאת גם את המאבק את התקווה את הבטחון, את הכך, הא"י שלפנים היה מטיל עליו פחה, ששי

האמת, שלונסקי לא ליקק מעולם את הדחי, כלקק עצם ממויחה. הוא נאבק עם הכאב, בפרקיה העיקריים היתה שירתו וקעה; כי רע, כי רע לאדם, וכי זמנתו שיהיה לו טוב. מאז הגיע ליעשה כי לא די בכך, כי יש לשי, נה, כי אפשר לשנות, כי אפשר להדליק כוכביהחולת.

מתוך מאמץ החיר עצמו מאימת המציאות תחר להבנתה החל לראות, כי היא גושאת גם את המאבק את התקווה את הבטחון, את הכך, הא"י שלפנים היה מטיל עליו פחה, ששי

האמת, שלונסקי לא ליקק מעולם את הדחי, כלקק עצם ממויחה. הוא נאבק עם הכאב, בפרקיה העיקריים היתה שירתו וקעה; כי רע, כי רע לאדם, וכי זמנתו שיהיה לו טוב. מאז הגיע ליעשה כי לא די בכך, כי יש לשי, נה, כי אפשר לשנות, כי אפשר להדליק כוכביהחולת.

מתוך מאמץ החיר עצמו מאימת המציאות תחר להבנתה החל לראות, כי היא גושאת גם את המאבק את התקווה את הבטחון, את הכך, הא"י שלפנים היה מטיל עליו פחה, ששי

האמת, שלונסקי לא ליקק מעולם את הדחי, כלקק עצם ממויחה. הוא נאבק עם הכאב, בפרקיה העיקריים היתה שירתו וקעה; כי רע, כי רע לאדם, וכי זמנתו שיהיה לו טוב. מאז הגיע ליעשה כי לא די בכך, כי יש לשי, נה, כי אפשר לשנות, כי אפשר להדליק כוכביהחולת.

מתוך מאמץ החיר עצמו מאימת המציאות תחר להבנתה החל לראות, כי היא גושאת גם את המאבק את התקווה את הבטחון, את הכך, הא"י שלפנים היה מטיל עליו פחה, ששי

האמת, שלונסקי לא ליקק מעולם את הדחי, כלקק עצם ממויחה. הוא נאבק עם הכאב, בפרקיה העיקריים היתה שירתו וקעה; כי רע, כי רע לאדם, וכי זמנתו שיהיה לו טוב. מאז הגיע ליעשה כי לא די בכך, כי יש לשי, נה, כי אפשר לשנות, כי אפשר להדליק כוכביהחולת.

מתוך מאמץ החיר עצמו מאימת המציאות תחר להבנתה החל לראות, כי היא גושאת גם את המאבק את התקווה את הבטחון, את הכך, הא"י שלפנים היה מטיל עליו פחה, ששי

האמת, שלונסקי לא ליקק מעולם את הדחי, כלקק עצם ממויחה. הוא נאבק עם הכאב, בפרקיה העיקריים היתה שירתו וקעה; כי רע, כי רע לאדם, וכי זמנתו שיהיה לו טוב. מאז הגיע ליעשה כי לא די בכך, כי יש לשי, נה, כי אפשר לשנות, כי אפשר להדליק כוכביהחולת.

מתוך מאמץ החיר עצמו מאימת המציאות תחר להבנתה החל לראות, כי היא גושאת גם את המאבק את התקווה את הבטחון, את הכך, הא"י שלפנים היה מטיל עליו פחה, ששי

האמת, שלונסקי לא ליקק מעולם את הדחי, כלקק עצם ממויחה. הוא נאבק עם הכאב, בפרקיה העיקריים היתה שירתו וקעה; כי רע, כי רע לאדם, וכי זמנתו שיהיה לו טוב. מאז הגיע ליעשה כי לא די בכך, כי יש לשי, נה, כי אפשר לשנות, כי אפשר להדליק כוכביהחולת.

מתוך מאמץ החיר עצמו מאימת המציאות תחר להבנתה החל לראות, כי היא גושאת גם את המאבק את התקווה את הבטחון, את הכך, הא"י שלפנים היה מטיל עליו פחה, ששי

האמת, שלונסקי לא ליקק מעולם את הדחי, כלקק עצם ממויחה. הוא נאבק עם הכאב, בפרקיה העיקריים היתה שירתו וקעה; כי רע, כי רע לאדם, וכי זמנתו שיהיה לו טוב. מאז הגיע ליעשה כי לא די בכך, כי יש לשי, נה, כי אפשר לשנות, כי אפשר להדליק כוכביהחולת.

מתוך מאמץ החיר עצמו מאימת המציאות תחר להבנתה החל לראות, כי היא גושאת גם את המאבק את התקווה את הבטחון, את הכך, הא"י שלפנים היה מטיל עליו פחה, ששי

האמת, שלונסקי לא ליקק מעולם את הדחי, כלקק עצם ממויחה. הוא נאבק עם הכאב, בפרקיה העיקריים היתה שירתו וקעה; כי רע, כי רע לאדם, וכי זמנתו שיהיה לו טוב. מאז הגיע ליעשה כי לא די בכך, כי יש לשי, נה, כי אפשר לשנות, כי אפשר להדליק כוכביהחולת.

מתוך מאמץ החיר עצמו מאימת המציאות תחר להבנתה החל לראות, כי היא גושאת גם את המאבק את התקווה את הבטחון, את הכך, הא"י שלפנים היה מטיל עליו פחה, ששי